

ԱՍՊԻՐԱՆՏՈՒՐԱՅԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԱՇԱՐ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՐԹԱՄԱՍ (75 ՀԱՐՑ)

1. Հնագիտական մշակույթ հասկացությունը
2. Հնագույն մարդու կայանները. Սատանի դար, Ագոխ, Շանիդար
3. Նախամարդու բնակության վայրերը. Երևանի և Լուսակերտի քարայրները
4. Միջին պալեոլիթի (մուսոյե) կայանները Հայաստանում
5. Հայաստանի մեզոլիթյան կայանները, նրանց ուսումնասիրության արդյունքները
6. Հայաստանի Մեզոլիթի հնավայրերը. Արեգունի, Արտին լեռ, Շանիդար-2
7. Նեոլիթը և արտադրող տնտեսաձևի առաջացումը Մերձավոր Արևելքում ու Հայաստանում
8. Չայոնյու-Թեփեսին և Հայաստանի վաղ երկրա-ործական մշակույթը
9. Հայաստանի էնեոլիթյան մշակույթը համաձայն Թեղուտի բնակավայրի տվյալների
10. Հայաստանի էնեոլիթյան մշակույթը համաձայն Նախիջևանի Քյուլ-թափա և Շամիրամալթիի բնակավայրերի տվյալների
11. Խաթունարխի վաղ երկրա-ործական բնակավայրը և աղերսները Յանիկ-թեփեի և Հաջի-Ֆիրուզի հետ
12. Աղստի հովտի, Արցախի և Միլի տափաստանի և Արարատյան դաշտի էնեոլիթյան բնակավայրերը
13. Էնեոլիթյան Հայաստանի տնտեսությունը. երկրագործություն, անասնապահություն, արհեստներ
14. Արարատյան դաշտի Վաղ բրոնզի դարի բնակավայրերը, ուսումնասիրության հիմնական արդյունքները
15. Կուր-Արաքսյան հնա-իտական մշակույթի ընդգրկման գոտին և գլխավոր հատկանիշները
16. Վաղբրոնզեդարյան Հայաստանի IV փուլի «կուր-անների մշակույթը» (XXIV-XXII դդ). Մայիսյան, Բերքաբեր, Թոեղք (հնագույն շրջանը), Խաչենագետի ավազան, Ստեփանակերտ
17. Վաղբրոնզեդարյան Հայաստանի II փուլի հուշարձանները. Շրեշբուր, Շենգավիթ, Մոխրաբուր, Նորաբաց, Արնիկ, Դվին, Կարազ
18. Վաղբրոնզեդարյան Հայաստանի հուշարձանները. Նախիջևանի Քյուլ-թափա I- II
19. Վաղբրոնզեդարյան Հայաստանի բնակավայրերը. Ծաղկահովիտ, Գեղարոտ
20. Հայաստանի Միջին բրոնզի դարի առանցքային հուշարձանները. ընդհանրությունները
21. Միջին բրոնզի դարաշրջանի Կարմիր-Բերդի մշակույթը
22. Հայաստանի Վաղ և Միջին բրոնզի դարաշրջանների մետաղի արտադրանքի տեսականին, տարածման գոտիները

23. Հայաստանի Միջին Բրոնզի դարաշրջանի II փուլի հնագիտական մշակույթները. Թռեղք-Վանաձորյան մշակույթ. Թռեղք՝ I-III խմբեր, Վանաձոր
24. Հայաստանի Միջին Բրոնզի դարաշրջանի II փուլի հնագիտական մշակույթները. Թռեղք-Վանաձորյան մշակույթ. Լոռի-Բերդ, Արուձ, Քարաշամբ
25. Հայաստանի Միջին Բրոնզի դարաշրջանի III փուլի հնագիտական մշակույթները՝ Կարմիր-Բերդյան մշակույթ. Կարմեր-Բերդ, Այգեվան, Մուխաննաթ-թափա, Վերին Նավեր (40)
26. Հայաստանի Միջին Բրոնզի դարաշրջանի III փուլի հնագիտական մշակույթները. Կարմիր վանքի և Սևան-Ուզերլիկի. Կարմիր-Վանք, Լճաշեն, Հոռոմ, Ուզերլիկ (II-III)
27. Հայաստանի ուշ բրոնզի դարաշրջանի բնակավայրերը. Լճաշեն
28. Ուշբրոնզեդարյան Հայաստանի արվեստը. քանդակագործություն
29. Ուշբրոնզեդարյան Հայաստանի արվեստը. ոսկերչություն
30. Ուշբրոնզեդարյան Հայաստանի II փուլի հուշարձանները. Լոռի-Բերդ
31. Ուշբրոնզեդարյան Հայաստանի արհեստները. մետաղագործությունը
32. Ուշբրոնզեդարյան Հայաստանի արհեստները. խեցեգործություն փայտամշակություն
33. Ուշբրոնզեդարյան Հայաստանի մետաղների արդյունահանումը և գեղարվեստական մետաղը
34. Դվինի Վաղ երկաթի դարի սրբարանը
35. Մեծամորը Ուշ բրոնզի և Վաղ երկաթի դարաշրջանում
36. Կարմիր Բլուրի նախաուրարտական բնակավայրը
37. Հայաստանի Վաղ Երկաթի դարի խեցեղենը
38. Վանի թագավորության շինարարական արվեստը
39. Էրեբունի քաղաք-ամրոցի պեղումները և շերտագրությունը
40. Օշականի ամրոցը և տաճարական-պալատական համալիրները. ուսումնասիրության պատմությունը
41. Վանի թագավորության տնտեսությունը. հողագործություն, այգեգործություն, խաղողագործություն
42. Վանի թագավորության տնտեսությունը. խեցեգործություն
43. Հյուսիսային Հայաստանի վաղհայկական դարաշրջանի ամրոց-բնակավայրերը
44. Հողմկի տաճարական համալիրի ուսումնասիրության հիմնական արդյունքները
45. Դվինը անտիկ դարաշրջանում
46. Հին Արտաշատի հնագիտական ուսումնասիրության հիմնական արդյունքները. շերտագրությունը, գլխավոր գյուտերը
47. Հին Արմավիրի մշակույթը համաձայն հնագիտական տվյալների
48. Անտիկ դարաշրջանի Բենիամինի հնավայրի ուսումնասիրության արդյունքները
49. Հելլենիստական Հայաստանի արվեստը. քանդակ և կավե արձանիկներ
50. Անտիկ Հայաստանի մետաղյա գործիքներն ու զենքը
51. Անտիկ Հայաստանի դրամական գանձերը

52. Անտիկ Հայաստանի ամրոցների և վերինեփրատյան լիմեսի ուսումնասիրության արդյունքները. Բազնիք-Յորենի, Քիլիսի- Յազիզի, Գառնի, Հացավան
53. Անտիկ Հայաստանի կոմունալ կառույցները. Բաղնիքներ
54. Անտիկ Հայաստանի ապակին
55. Գառնիի անտիկ հուշարձանները
56. Անտիկ Հայաստանի կոմունալ կառույցները. Արտաշատի և Գառնիի բաղնիքները
57. Միջնադարյան Հայաստանի պատմության և մշակույթի հնագիտական պարբերացումը. դարաշրջանի բնութագիրը
58. Վաղմիջնադարյան Հայաստանի պատկերաքանդակը
59. Դվինի Վաղմիջնադարյան մոնումենտալ ճարտարապետական հուշարձանները
60. Միջնադարյան Հայաստանի գմբեթավոր սրահների զարգացումը. Պտղնի, Արուճ, Հռիփսիմե
61. Զվարթնոցը և զվարթնոցատիպ մյուս կառույցները
62. Միջնադարյան Հայաստանի գմբեթավոր սրահների զարգացումը. Պտղնի, Արուճ, Հռիփսիմե
63. Նիկողայոս Մառը և Անիի հնագիտական ուսումնասիրության հիմնական արդյունքները
64. Միջնադարյան Հայաստանի բաղնիքները. Անի, Լոռի Բերդ, Ամբերդ
65. Միջնադարյան Հայաստանի դաջազարդ խեցեղենը և սնդկամանները
66. Միջնադարյան Հայաստանի ջնարակած խեցեղենը. պատրաստման տեխնիկան և նախշը
67. Միջնադարյան Հայաստանի գեղարվեստական մետաղը
68. Միջնադարյան Հայաստանի ապակին
69. Վաղ Միջնադարյան Հայաստանի պատկերաքանդակը
70. Միջնադարյան Հայաստանի այլադավան բնակչության դամբարանները
71. Բջնիի միջնադարյան հուշարձանների պեղումների արդյունքները
72. Միջնադարյան Լոռի-Բերդի պեղումների հիմնական արդյունքները
73. Միջնադարյան Ամբերդի հնագիտական ուսումնասիրության արդյունքները
74. Միջնադարյան Հայաստանի դրամական շրջանառությունը
75. Հայաստանի էնեոլիթյան հուշարձանները. Շամիրամալթի, Մուշի և Խարբերդի դաշտի հնավայրեր

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՄԱՄՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՐԹԱՄԱՍ (25 ՀԱՐՑ)

1. Աշելյան ինդուստրիան Մերձավոր Արևելքում և Եվրոպայում
2. Քարի ինդուստրիայի և տեխնոլոգիայի զարգացումը Պալեոլիթի տարբեր փուլերում
3. Չաթալ-Հույուկի նեոլիթյան բնակավայրը և վաղ երկրագործական մշակույթի սկզբնավորումը Փոքր Ասիայում
4. Հայաստանի էնեոլիթյան մշակույթը համաձայն Շենգավիթ բնակավայրի տվյալների
5. Հայաստանի էնեոլիթյան հուշարձանները. Շամիրամալթի, Մուշի և Խարբերդի դաշտի հնավայրեր
6. Մետաղագործության սաղմնավորումը Հայկական լեռնաշխարհում
7. Վաղբրոնզեդարյան Հայաստանի հավատալիքներն ու արվեստը
8. Կիրբեթ-Կերակյան մշակույթը Սիրիայում
9. Վաղ և Միջին բրոնզի դարաշրջանների հնագիտական մշակույթների պարբերացումը: Ընդհանուրը և տարբերիչը այդ դարաշրջանների մեջ
10. Հայաստանի Միջին Բրոնզի դարաշրջանի դամբարանային կառույցները և թաղման ծեսը
11. Հայաստանի Միջին Բրոնզի դարաշրջանի գունազարդ խեցեղենը
12. Լճաշեն-Մեծամորյան մշակույթի հուշարձանները. Մեծամոր, Լճաշեն, Դվին, Քեթի, Շամիրամ
13. Հայաստանի ժայռապատկերները. տարածումը, տեսականին, նշանակությունը
14. Վաղ երկաթի դարի Հայաստանի պատմության և մշակույթի պարբերացման խնդիրները
15. Վանի թագավորության թաղման կառույցները և թաղման ծեսը
16. Ուրարտական տերության քաղաքների հնագիտությունը
17. Վաղ հայկական մշակույթի հնագիտական ուսումնասիրության պատմությունը և հիմնական արդյունքները
18. Հելլենիստական դարաշրջանի Հայաստանի մայրաքաղաքների հնագիտական ուսումնասիրության պատմությունը
19. Վաղ հայկական և անտիկ դարաշրջանների Հայաստանի գունազարդ խեցեղենի խնդիրը. ծագումը, զարդանախշերը և նրանց իմաստը
20. Հելլենիստական Հայաստանի դամբարանային կառույցները և թաղման ծեսը
21. Հռոմեական դարաշրջանի Հայաստանի քաղաքների հնագիտական ուսումնասիրության պատմությունը
22. Հին Վաղարշապատի հնագիտական ուսումնասիրության արդյունքները
23. Դվին քաղաքի պեղումները և շերտագրական պատկերը
24. Խաչքարների զարգացման փուլերը և պատկերագրությունը
25. Միջնադարյան Հայաստանի քաղաքները միջազգային տարանցիկ առևտրում

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՐԹԱՄԱՍ

1. Եսայան Ս.Ա. Հայաստանի հնագիտություն, Երևան, 1992
2. Խնկիկյան Օ. Ս. , Հայաստանի հնագիտություն, Երևան, 2009
3. Սարգսյան Ս.Հ., Նախնադարյան հասարակությունը Հայաստանում, Երևան, 1967
4. Палеолит СССР, Археология СССР, М., 1984
5. Мезолит СССР, Археология СССР, М., 1984
6. Մարտիրոսյան Հ.Ա., Իսրայելյան Հ. Ռ. Գեղամա լեռների ժայռապատկերները, Երևան, 1971
7. Кушнарева К. Х., Чубинишвили Т. Н., Древние культуры Южного Кавказа, Л., 1970
8. Ավետիսյան Պ.Ս. Հայաստանի միջին բրոնզի ժամանակագրությունը և փուլաբաժանումը /պ.գ.թ. ատենախոսության սեղմագիր/, Երևան, 2003
9. Թորոսյան Ռ. Ս., Խնկիկյան Օ., Պետրոսյան Լ. Հին Շիրակավան, Երևան, 2002
10. Мартиросян А.А., Армения в эпоху бронзы и раннего железа, Ереван, 1964
11. Хачатрян Т. С., Древняя культура Ширака, Ереван 1975
12. Ավետիսյան Հ. Գ., Բորոխյան Ա. Ա. Ուրարտուի հնագիտության /ամբողջական վավերացրած և թարգմանված համալիրներ/, Երևան 2010
13. Հմայակյան Ս. Գ. Վանի թագավորության պետական կրոնը, Երևան, 1990
14. Քալանթարյան Ա.Ա., Մելքոնյան Հ., Հնագիտական աշխատանքները Հայաստանում 1990-2003, Երևան. 2005
15. Аветисян Г.Г., Биайнская керамика из памятников Араратской долины, Ереван, 1992
16. Есаян С.А., Биягов Л. Н., Амаякян С. Г., Канемян А. Г., Биайнская гробница в Ереване, Археологические памятники Армении, 15/ II, Ереван, 1991
17. Пиотровский Б. Б. , Ванское царство /Урарту/, М., 1959
18. Շարապետյան Ի. Ա. Հայաստանի նյութական մշակույթը մ.թ.ա. 6-4-րդ դդ., Երևան 2003
19. Есаян С. А., Древняя культура племен северо – восточной Армении, Ереван, 1976
20. Хачатрян Ж. Д. , Гарни V, Ереван, 1976
21. Առաքելյան Բ. Ն., Ակնարկներ հին Հայաստանի արվեստի պատմության /մ.թ.ա. 6դ.- մ.թ. 3-րդ դդ./, Երևան, 1976
22. Դիվանի հայ վիմագրության, պր. 1., Անի քաղաք /կազմեց Հ. Օրբելի/, Երևան 1966
23. Токарский Н, М., Архитектура Армении 4- 14-вв., Ереван, 1961
24. Թորոսյան Թ., Նյութեր հայ ճարտարապետության պատմության, հ.1-2, Երևան, 1942-1948
25. Якобсон А. Л. , Очерки истории зодчества Армении 5-18 вв. М.-Л., 1950
26. Ղաֆադարյան Վ.Գ., Դվին քաղաքը և նրա պեղումները, Երևան, 1982
27. Մնացականյան Ս. Խ., Զվարթնոցը և նույնատիպ հուշարձանները, Երևան 1971
28. Պետրոսյան Հ. Լ., Խաչքար. ծագումը, գործառույթը, պատկերագրությունը, իմաստաբանությունը, Երևան 2008
29. Ավետիսյան Հ., Եսայան Ս., Վանի թագավորության մշակույթը. նյութական մշակույթ, Երևան, 2024
30. Կունտներ Վ., Հայնշ Ս., Ավետիսյան Հ., Արամուս ամբոցի կենտրոնական հատվածի կարասային սրահը, Երևան, 2025

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՐԹԱՄԱՍ

1. Փիլիպոսյան Ա. Ս., Հայկական լեռնաշխարհի կնիքները հին արևելյան կնիքագործության համակարգում, Երևան, 1998
2. Ավետիսյան Հ. Գ., Ավետիսյան Պ. Ս., Արարատյան դաշտի մշակույթը մ.թ.ա. 11-6-րդ դդ., Երևան, 2006
3. Փիլիպոսյան Ա. Ս., շրջանակավոր դաստակով դաշույններն ու սրերը, Երևան, 1999
4. Ավետիսյան Հ. Գ., Արագած, Երևան 2001
5. Աբրահամյան Ա.Ա., Արհեստները Հայաստանում /4-18-րդ դդ./, Երևան 1956
6. Պետրոսյան Հ. Լ., Գառնին 9-14-րդ դդ., Երևան, 1988
7. Ավետիսյան Հ., Գնունի Ա., Սարգսյան Գ., Մկրտչյան Լ., Բորոխյան Ա., Արցախի մեզալիթյան մշակույթը, Երևան 2023
8. Թումանյան Գ. Ս., Ուշ բրոզեդարյան թաղման ձևերը Հայկական լեռնաշխարհի հյուսիս-արևելքում /ըստ հնագիտական տվյալների/, պ.գ.թ. ատենախոսության սեղմագիր, Երևան, 1997
9. Ավետիսյան Պ.Ս., Բադալյան Ռ. Ս., Հմայակյան Ս., Փիլիպոսյան Ա., Հայաստանի բրոնզ –երկաթի դարաշրջանների պարբերացման և ժամանակագրության հարցերի շուրջ /զեկ. թեզիսներ/, Երևան, 1996
10. Гаспарян Б., Наапетян С., Саркисян Г., Габриелян С., Каменный век Таширского плато, Культура древней Армении, т. 13, Ереван, 2005, с. 17-27
11. Гаспарян Б., Петросян А., Наапетян С., Колоне Д., Шатенье К., Предварительные результаты исследования палеолитической стоянки Калаван-2 /марз Гехаркуник/, Культура древней Армении, т. 14, Ереван, 2008, с. 17-36
12. Палумби Д., Бадалян Р., Неолит – энеолитическая керамика поселения Арташен, Культура древней Армении, т. 13, Ереван, 2005
13. Арутюнян Н. В., Земледелие и скотоводство Урарту, Ереван, 1964
14. Пиотровский Б. Б., История и культура Урарту, Ереван, 1944
15. Тирацян Г., Культура древней Армении /6-ой в. до н. э./, Ереван, 1988
16. Аракелян Б.Н., Древний Арташат, Ереван, 1975
17. Орбели И. А., Памятники армянского искусства, Ани- Дворцовая церковь, Петроград, 1915
18. Avetisyan H., Gnuni A., Sargsyan G., Bobokhyan A., Sacred landscapes of Syunik during the Bronze and Iron Ages, Yerevan, 2025